

to, co dokázáno býti má. Dle § 320 nov. s. ř. jest však kromě toho potřebí, aby svědek byl způsobilý ku sdělení toho, co pozoroval, musí tedy osoba choromyslná, má-li býti přípustným svědkem, jak v době, kdy rozhodné skutečnosti pozorovala, tak i v době, kdy o nich se vyslýchá, ve světlém okamžiku se nalezati.

V. Právo trestní.

1. Dle § 2 lit. a) a b) tr. z. nepřičítá se trestní čin neb opomenutí za zločin, je-li pachatel zbaven zcela rozumu, nebo dopustí-li se činu za střídavého pomatení mysli v čase, kdy pomatení právě trvalo. K okolnostem prvního řádu patří duševní choroby, při kterých nenastane nikdy světlý okamžik (jako blbosť), k okolnostem druhého řádu pak takové, u kterých nastává světlý okamžik (jako: melancholie, manie, šílenství, periodické pomatení, delirium). Při choromyslných řádu druhého hleděno bude ku světlým okamžikům potud, pokud by jimi odůvodněna byla přičetnost pachatelova. Nastane-li pochybnost o tom, zda obviněný má rozum, neb zda je na mysli pomaten tak, že by přičetnost vyloučena býti mohla, jest duševní stav obviněného dvěma lékaři vyšetřiti. Tito mají o svém nálezu zprávu podati, všechny okolnosti na posouzení duševního stavu obviněného rozhodné sestaviti, je dle jich významu jak jednotlivě tak i v souvislosti s ostatními zkoumati a uznají-li, že jest tu skutečné pomatení mysli, povahu choroby, druh a stupeň její stanoviti a prohlásiti, jaký vliv choroba na představy, pudy a jednání obviněného měla a ještě má a zda v jaké míře tento duševní stav při předsevzetí činu trval (§ 134 tr. ř.).

2. Dle § 151 č. 3 tr. ř. nesmějí se jako svědci vyslýchati osoby, které v dobu, kdy mají svědectví vydati, pro svoji tělesnou nebo duševní vadu nejsou s to, pravdu udati. Dle § 170 č. 5 tr. ř. nesmějí jako svědci v předběžném vyšetřování býti v přísahu vzaty osoby, které trpí povážlivou slabostí, nejsouce s to pozorovati a se upamatovati. Jsou tedy svědci, kteří jak v čase, kdy rozhodné skutečnosti pozorovali, tak v době výslechu, okamžiky světlé měli, svědky přípustnými.

Okolnosti polehčující (v právu trestním) jsou skutečností trestný skutek dílem předcházející, dílem jej provázející, dílem po něm následující, jež vinu pachatelovu zmenšují. Právní význam jejich záleží jednak v tom, že trest nejmenší zákonné sazby trestní více nebo méně se má přiblížiti nebo že soudce užiti má mimořádného práva zmírňovacího (všeobecné polehčující okolnosti); jednak v tom, že při jednotlivých trestních činech zákon sám následkem toho mírnější trestní sazbu stanoví (zvláštní okolnosti polehčující). Jak jedny tak i druhé plynou dílem z povahy skutku (objektivní), dílem z vlastností pachatelových (subjektivní okolnosti polehčující).

Trestní zákonník (rovněž jako voj. tr. z. §§ 111—115) a tr. z. pro Bosnu a Hercegovinu (§§ 80—84) vypočítává v §§ 46 a 47 pro zločiny a v § 264 pro přečiny a přestupky příkladem všeobecné polehčující okolnosti, jež nejčastěji se vyskytují. Z povahy skutku plynou na př. polehčující okolnosti, že skutek zůstal pouze pokusem dle stadia, kdy od pokračování v trestném skutku se ustalo; že škoda způsobená jest nepatrná, že pachatel dobrovolně většího poškození se zdržel atd. Naproti tomu polehčující okolnosti z vlastností pachatelových plynoucích jsou na př. věk pod 20 let, bezúhonný život, prudké vzrušení mysli přirozeným pohnutím způsobené,

naléhavá chudoba, jež pachatele k trestnímu činu svedla, upřímná snaha škodu způsobenou opět nahraditi atd.

Osnova nového trestního zákona nevypočítává příklady ani přitěžujících ani polehčujících okolností. Zvláštní okolnosti polehčující uvedeny jsou při jednotlivých trestných činech.

Okolnosti polehčující (v trestním právu důchodkovém).

I. Pojem.

Tr. zák. důch. vypočítává jednotlivé polehčující okolnosti taxativně. Tyto mají dílem vliv na vyměření trestu, dílem na povahu skutku. Jako polehčující okolnosti uvádí tr. zák. důch., jestliže

1. pachatel nedokonal ještě 14. roku svého věku, nebo je-li mu něco málo přes 14 let;

2. je-li dokázáno, že přestupek byl spáchán toliko z omylu nebo nedostatečné pozornosti a nikoli ze zlého úmyslu;

3. je-li obviněný rozumu velice chabého;

4. dopustil-li se přestupku poslušen jsa příkazu nebo vyzvání osoby, již jest zavázán poslušností, úctou nebo vděčností, ačkoli dle okolností skutek ten mu přičítati dlužno;

5. jestliže obviněný, ačkoli mohl snadno v přestupku pokračovati, od téhož dobrovolně ustoupil, nebo

6. moha způsobiti větší škodu, této se dobrovolně zdržel nebo jiné od ní zdržeti se snažil;

7. jestliže skutkem snažil se zlým následkům přestupku zabrániti;

8. jestliže, prve než přitěžující oznámení nebo důkazy proti němu svědčící ohledně něho byly provedeny, dobrovolně a beze zdráhání se přiznal a vyšetřování usnadnil;

9. jestliže dobrovolně udal vinníky nebo účastníky přestupku nebo prostředky k odkrytí pravdy;

10. pohnula-li jej k přestupku tísnící chudoba.

Okolnosti v odst. 5—9 uvedené mají v zápětí prominutí trestu v případech §§ 256, 476, 477, 478 a 479 tr. zák. důch.

II. Zásady platné ve příčině okolností polehčujících:

1. K polehčujícím okolnostem budiž přihlíženo z úřední povinnosti (§ 88), a z úřední povinnosti budiž uváženo, zdali převládají okolnosti polehčující či přitěžující, a dle toho budiž trest zvýšen nebo snížen (§§ 95, 645, 802).

2. Pokus budiž z pravidla trestán mírněji (§ 93).

3. Dopustilo-li se důchodkového přestupku nebo pokusu několik vinníků (původce, pachatel nebo spoluvinníci) nebo účastníků, budiž každý z nich trestán mírněji dle míry svého úcastenství, jež budiž posouzeno dle předmětu, prostředků nebo výsledku způsobeného nebo možného (§ 94).

4. Byl-li obviněný uznán vinným jedním nebo několika důchodkovými přestupky, při nichž stanovena jest nejvyšší a nejnižší míra trestu, budtež přitěžující nebo polehčující okolnosti pečlivě uváženy (§ 811).

Okolnosti přitěžující (v právu trestním).

I. Pojem.

Přitěžující okolnosti jsou ony skutečnosti, které zvyšují trestnost skutku. V nejširším nikoli však v technickém smyslu patří sem také ony okolnosti, které činí jednání zločinem nebo některou odrůdu jeho (okolnosti kvalifikační), tak na př. lehké poranění tělesné způsobené otci